

z rozwojem miasta, w XVII w. przybywa na te tereny coraz więcej **ludności żydowskiej**. W 1630 roku Krzysztof Gołuchowski, dziedzic Chmielnika, wydał przywilej zezwalający Żydom na zamieszkanie, budowę Bożnicy, szkoły i na handel. Przyczyniło się to do dalszego szybkiego rozwoju ekonomicznego miasta. **W 1638 r. zbudowano Synagogę**, której mury zachowały się do dzisiaj, a ich wielkość świadczy o ilości mieszkańców żydowskich i ich znaczeniu w społeczności miasteczka.

W XVIII w. Chmielnik stał się **miastem królewskim**, gdyż został przekazany w darze od Rzeczypospolitej królowi Stanisławowi Augustowi.

Po III rozbiórce Polski miasto znalazło się w zaborze austriackim, potem zostało włączone do Księstwa Warszawskiego, a następnie **do Królestwa Polskiego** i w czasie tym stało się **największym miastem regionu**. Przed wybuchem wojny miasto tętniło życiem i było ważnym ośrodkiem handlu, przede wszystkim dzięki Żydom, którzy w tym czasie stanowili prawie 2/3 mieszkańców miasta.

Obecnie, już od kilku lat organizowane są w Chmielniku **Spotkania z Kulturą Żydowską**. Impreza ta z roku na rok przyciąga coraz większe rzesze zainteresowanych i organizowana jest z coraz większym rozmachem.

Odwiedzając Chmielnik, poza **murami starej Synagogi**, warto zobaczyć parafialny **kościół pw. Niepokalanego Poczęcia NMP**, pochodzący

INFO ADRESY

Nagłowice:

www.ug-naglowice.webpark.pl

Punkt Informacji Turystycznej w Nagłowicach

Dworek Mikołaja Reja
ul. Kacpra Walewskiego 7
28-362 Nagłowice
tel. +48 41 381 45 70
www.naglowice.glt.pl

Jędrzejów:

www.umjedrzejow.pl

Powiat Jędrzejowski:

www.jedrzejow.pl

Muzeum im. Przypkowskich
Pl. T. Kościuszki 7-8, 28-300 Jędrzejów
tel. +48 41 386 24 45, +48 41 368 54 89
www.muzeum.jedrzejow.pl

Sanktuarium Błogosławionego

Wincentego Kadłubka
ul. Klasztorna 20, 28-300 Jędrzejów
tel. +48 41 386 23 08

Chmielnik:

www.chmielnik.com

Punkt Informacji Turystycznej w Chmielniku

Gminne Centrum Informacji
ul. 13 Stycznia 17
26-020 Chmielnik
tel. +48 41 354 47 26
www.chmielnik.com
www.chmielnik.infocentrum.com.pl

Synagoga z 1638 r.

ul. Wspólna, 26-020 Chmielnik

Cmentarz żydowski z 1820 r.

ul. Mrucza, 26-020 Chmielnik

WARTO ZOBACZYĆ:

- 1 Nagłowice:**
  - Muzeum Mikołaja Reja „ojca polskiej literatury”
- 2 Jędrzejów:**
  - Klasztor i Opactwo oo. Cystersów – pierwsze w Polsce opactwo cystersów
  - Muzeum im. Przypkowskich – muzeum zegarów i przyrządów astronomicznych, z trzecią pod względem wielkości na świecie kolekcją zegarów słonecznych
- 3 Chmielnik:**
  - mury XVII-wiecznej Synagogi
  - kościół pw. Niepokalanego Poczęcia NMP z XVIII w.
  - późnobarokowy kościół pw. Świętej Trójcy

z XVIII w. oraz późnobarokowy **kościółek pw. Świętej Trójcy** z początków XVI w. Na uwagę zasługują układ architektoniczny rynku starego miasta pochodzący z XIX wieku.

—U źródeł polskiej literatury...

Jędrzejów

Jędrzejów

PRZYSTANEK ŚWIĘTOKRZYSKIE

Autorzy zdjęć: Anna Drzewiecka, Andrzej Pęczalski
Tekst: Kazimierz Micorek, Redakcja tekstu: Agencja Planet PR

Wydawca: Regionalna Organizacja Turystyczna Województwa Świętokrzyskiego,
ul. Sciegiennego 2, 25-033 Kielce, tel. 041 361 80 57
www.rot.swietokrzyskie.travel

Wydawnictwo współfinansowane z Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego dla rozwoju województwa świętokrzyskiego.

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

1 Nagłowice

Historia tego miejsca sięga aż **3 tysiące lat wstecz**, kiedy to na tych terenach rozwijała się **kultura łużycka**. Prowadzone badania archeologiczne doprowadziły do odkrycia **cmentarzyska z 86 grobami** pochodzącymi z tamtego okresu.

Jednak wieś ta, leżąca w powiecie jędrzejowskim, powszechnie kojarzona jest z **Mikołajem Rejem**, „ojcem literatury polskiej”. Własnością rodu Rejów herbu Oksza stała się na początku XV w. i dziedziczona była przez kolejne pokolenia.

Już we wczesnym średniowieczu stosunki własnościowe w okolicy Nagłowic doprowadziły do zaniku własności monarszej. Pozostały wsie rycerskie i kościelne reprezentowane przez majątek ziemski opactwa cystersów w Jędrzejowie. Nagłowice jako osada służebna książęca dostała się w ręce możnowładztwa i w XIV wieku z rąk Lisów przeszła do Porajów, a następnie do Rejów. Majątek i wieś zarządzane przez najstarszego przedstawiciela rodu rozkwiły. Mikołaj Rej był bardzo dobrym gospodarzem – do tej pory można znaleźć we wsi kilka sadzonych podobno przez niego dębów.

Pod koniec XVIII w. Nagłowice przeszły w posiadanie **rodu Walewskich**. Wtedy to **powstał nowy dwór** oraz otaczający go **piękny i rozległy park**. Ostatnimi właścicielami Nagłowic był natomiast **ród Radziwiłłów**. Książę Michał Radziwiłł wybudował piętrowy **pałac**, który stoi obok dworu Walewskich. Obecnie we dworze znajduje się Muzeum Mikołaja Reja.

Muzeum Mikołaja Reja:

Powstało w 400-setną rocznicę śmierci Mikołaja Reja, w **Dworku Walewskich** w Nagłowicach. Można w nim zobaczyć **reprodukcje oraz dokumenty** obrazujące życie poety na tych ziemiach, jak również poznać bliżej jego twórczość piśmienniczą. Na licznych **drzeworytach** umieszczono fragmenty dzieł pisarza, zaś w gablotach zobaczyć można **rękopisy Reja**.

Po zapoznaniu się z pamiątkami po „ojcu polskiej literatury”, warto pospacerować po otaczającym dwór pięknym **parku**, który powstał **na wzór angielski** na przełomie XVII i XVIII w.

2 Jędrzejów

Do początku XII w. obecny Jędrzejów funkcjonował jako osada o nazwie Brzeźnica. W **1140 r.** wrocławski biskup Janik wraz z bratem Klemensem, palatynem krakowskim, ufundowali **klasztor**, do którego w **1149 r. sprowadzili z francuskiego opactwa Morimond w Burgundii konwent cysterski**. Był to **pierwszy klasztor oo. Cystersów w Polsce** i jako pierwszy został podniesiony do rangi opactwa. To właśnie cystersi założyli osadę dla ludności w pobliżu klasztoru, gdzie upowszechniali najnowsze sposoby uprawy ziemi oraz dzielili się z miejscowymi nowinkami technicznymi. Kilka lat później dokonano zmiany nazwy miejscowości z Brzeźnicy na Jędrzejów (Andreovia), a klasztor jędrzejowski nazwano „**Małym Morimondem**”.

Prężny rozwój miejscowości przyczynił się do nadania jej w **1271 r. praw miejskich** przez Bolesława Wstydliwego i lokacji miasta na prawie magdeburskim.

W XVI i XVII w. Jędrzejów był **ważnym ośrodkiem życia politycznego w kraju**. To

właśnie tu w **1576 r.** odbył się **zjazd szlachty polskiej**, która opowiedziała się za elekcją Stefana Batorego na króla Polski, zaś w **1607 r.** miasto stało się miejscem **zjazdu rokoszan pod wodzą Mikołaja Zebrzydowskiego**.

W klasztorze oo. Cystersów w czasie Insurekcji Kościuszkowskiej mieszkał sam **Tadeusz Kościuszko**. Doszło tu również do jego spotkania z ks. Józefem Poniańskim.

W 1815 r. Jędrzejów znalazł się w zaborze rosyjskim. W roku 1817 z nakazu carskiego nastąpiła kasata zakonu cystersów, a wcześniejszy pożar i odebranie praw miejskich w roku 1869 spowolniły rozwój miejscowości.

Prawa miejskie Jędrzejów odzyskał dopiero w **1916 r.** Cystersi powrócili do klasztoru w 1945 r., zaś w **1989 r. wskrzeszono opactwo jędrzejowskie**.

Klasztor i opactwo oo. Cystersów w Jędrzejowie:

W **1140 r.** rozpoczęto budowę klasztoru oo. Cystersów. W kolejnych latach zespół klasztorny intensywnie rozbudowywano. Na początku XIII w. miejscu dawnego kościoła romańskiego wzniesiono nowy, **pod wezwaniem Wniebowzięcia NMP i św. Wojciecha**. Uroczystej rekonsekracji kościoła dokonał w 1210 r. biskup krakowski Wincenty Kadłubek.

Na skutek licznych grabieży, pożarów oraz przebudów, do naszych czasów z klasztoru jędrzejowskiego dotrwały **trzy piętrowe skrzydła klasztorne** z fragmentami z przełomu XII i XIII wieku, **późnobarokowa dzwonnica** oraz **stary**

ogród klasztorny otoczony murem z basztami. W kościele zachowały się **wspaniałe barokowe polichromie** przedstawiające m.in. sceny z historii zakonu cystersów.

Wnętrze **kościółki Wniebowzięcia NMP, św. Wojciecha i bł. Wincentego Kadłubka** zawiera elementy architektoniczne z różnych okresów. Zachwycają **wspaniałe ołtarze, barokowe polichromie i organy**, które są niezwykle **cennym zabytkiem sztuki organowej**. Co roku latem w klasztorze odbywa się Międzynarodowy Festiwal Muzyki Organowej. W prezbiterium znajduje się ołtarz główny kościoła pochodzący z 1731 r. W kaplicy bocznej są **relikwie bł. Wincentego Kadłubka**, który po zrzeczeniu się godności biskupa krakowskiego przywędrował pieszo do jędrzejowskiego klasztoru, gdzie spędził ostatnie lata życia.

Muzeum im. Przypkowskich – muzeum zegarów i przyrządów astronomicznych:

Jest to niewątpliwie **jedna z największych atrakcji turystycznych** Jędrzejowa. Znajduje się w nim **trzecia pod względem wielkości na świecie** (tuż po Planetarium w Chicago i Science Museum w Oxfordzie) **kolekcja zegarów słonecznych**. W zabytkowych wnętrzach dawnego mieszkania rodziny Przypkowskich, założycieli i fundatorów muzeum, zobaczyć można **bogaty zbiór zegarów różnego typu** (np. wodne, mechaniczne klepsydry) pochodzących z okresu **od XVI-XX w.**, **ponad 600 zegarów słonecznych** wszystkich typów od produkowanych **od XVI do XIX w.** oraz różnego rodzaju **przyrządy astronomiczne**. W Muzeum znajdują się również **obszerne zbiory piśmiennicze**, dzięki którym można zapoznać się z **historią Legionów polskich okresu I wojny światowej**, a przy tym dowiedzieć się wielu interesujących szczegółów dotyczących pobytu **Marszałka Piłsudskiego** pod gościnnym dachem rodziny Przypkowskich.

3 Chmielnik

Pierwsze wzmianki na temat Chmielnika pojawiły się już w **1241 r.**, kiedy to stoczona została tu **bitwa pomiędzy wojskami tatarskimi a małopolskimi**. Wynik bitwy był niestety niekorzystny dla Polaków. Fakt ten nie wpłynął jednak negatywnie na rozwój miejscowości, która w kolejnych latach rozwijała się dość intensywnie i stała się własnością Jana Oleśnickiego. Dzięki jego staraniom w **1551 r.** Chmielnik z nadania króla Zygmunta Augusta otrzymał **prawa miejskie**.

W tym czasie, czyli w **XVI i XVII w.**, Chmielnik jest **ważnym ośrodkiem kalwinizmu**. Wrzą

